

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015
Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою

(пост. п. 6 від «17» 02 2020 р.)

Ректор

 А. А. Мазаракі

**СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ З КУРСОМ
ЕТНОПСИХОЛОГІЇ**

**SOCIAL PSYCHOLOGY WITH THE COURSE OF
ETHNOPSYCHOLOGY**
РОБОЧА ПРОГРАМА/ COURSE OUTLINE

освітній ступінь	Доктор філософії	/	PHD
галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»	/	05 Social and Behavioral Sciences
спеціальність	053 «Психологія»	/	Psychology

Київ 2020

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ
заборонено**

Автори: М.С. Корольчук, д-р психол. наук, проф. зав. каф. психології;
І.В. Мостова, канд. психол. наук, ст.викладач.

Програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри психології
14.02.2020 р., протокол № 13

Рецензенти: О.В. Полунін, докт.психол.наук, професор. професор кафедри
психології;
О.В. Зазимко, канд. психол. наук., доцент, ст.н.с. лабораторії
когнітивної психології Інституту психології ім. Г.С.Костюка

**СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ З КУРСОМ
ЕТНОПСИХОЛОГІЇ**

**SOCIAL PSYCHOLOGY WITH THE COURSE OF
ETHNOPSYCHOLOGY**

РОБОЧА ПРОГРАМА \ COURSE OUTLINE

освітній ступінь	Доктор філософії	/	PHD
галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»	/	05 Social and Behavioral Sciences
спеціальність	053 «Психологія»	/	Psychology

**Розділ 1 «Структура дисципліни та розподіл годин за темами
(тематичний план)»**

Назва теми	Кількість годин				Форми контролю
	Усього годин / кредитів	з них			
		лекції	практичні (семінар-ські) заняття / МК	самостійна робота	
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Соціальна психологія як наука	4	2		2	О, ТЗ, Т
Тема 2. Методологія соціально-психологічного дослідження	6		2	4	О, ТЗ, Т
Тема 3. Психологія взаємодії людей	6	2		4	О, Е, П, ТЗ, Т
Тема 4. Психологія взаємин людей	6	2		4	О, П, Т
Тема 5. Соціально-психологічні закономірності спілкування	6	2		4	П, Е, Т, ПСВ
Тема 6. Психологія міжособистісного сприйняття і взаєморозуміння	6	2		4	О, ТЗ, Е, Т
Тема 7. Соціальна психологія особистості	6	2		4	ТЗ, П, Е, Т
Тема 8. Психологія малої групи	6	2		4	О, ТЗ, Т, ПСВ.
Тема 9. Етнопсихологія як об'єкт соціально-психологічного вивчення	6	2		4	О, ТЗ, П, Е, Т
Тема 10. Методологія і методи сучасної етнопсихологічної науки	4		2	2	О, ТЗ, П, Е, Т
Тема 11. Психологія соціальних класів	4	2		2	О, ТЗ, П, Е, Т, ППЗСР

Тема 12. Психологічні проблеми етносу та нації	6		2	4	О, ТЗ, Е, Т
Тема 13. Психічний склад етносу та проблема націотворення	6		2	4	О, ТЗ, П, Е, Т
Тема 14. Вплив етнопсихологічних феноменів на життя особистості	4	2		2	О, ТЗ, П, Е, Т
Тема 15. Духовний потенціал людини	6	2	2	2	О, ТЗ, П, Е, Т
Тема 16. Міжетнічні конфлікти	4			4	О, ТЗ, П, Е, Т, ППЗСР
	90\6	22	10	58	
Підсумковий контроль – екзамен					

опитування – О; тести – Т; творче завдання – ТЗ; рольова гра –РГ, міні-тренінг – МТ, есе – Е; ППЗСР – письмова перевірка звіту самостійної роботи; ПСВ – перевірка ситуаційної вправи.

Розділ 2 «Тематика та зміст лекційних, практичних (семінарських), лабораторних занять, самостійної роботи здобувачів»

Результати навчання	Навчальна діяльність*	Робочий час здобувача, год
1	2	3
<ul style="list-style-type: none"> - знати передумови та історію становлення соціальної психології; - вміти визначати предмет та завдання соціальної психології в контексті різних напрямів; - вміти визначати проблемне коло соціальної психології 	<p style="text-align: center;">Тема 1. СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА</p> <p style="text-align: center;">Лекція 1. Історія розвитку соціальної психології. Структура сучасної соціальної психології.</p> <p style="text-align: center;">План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Становлення соціальної психології. 2. Предмет та завдання соціальної психології. 3. Етапи та кризи розвитку, основні теоретичні напрями світової соціальної психології. 	2

	<p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 2, 3. Додатковий: 11, 13,14. Інтернет-ресурси: 17,19,21 25 .</p> <p>Самостійна робота студентів: <i>Дослідницькі завдання</i> <i>Варіант 1.</i> Аналіз етапів соціально - психологічного дослідження [3, с.32-37]. <i>Варіант 2.</i> Ознайомлення із способами ефективного опанування науковою інформацією [3, с.19-32]. <i>Підготувати дайджести:</i> Історична дискусія з приводу предмета соціальної психології. Основні напрямки соціальної психології. Місце займає соціальна психологія у системі наук. Очевидний і завуальований вплив цінностей на соціальну психологію та формування концепцій. (Обсяг - 3 сторінки). <i>Аналіз монографії:</i> Аронсон Елиот. Громадська тварина. Введення в соціальну психологію. - СПб. : Проім Єврознак, 2006. - 416 с.</p>	2
<p>Знати види соціально психологічних досліджень; - володіти методологічним апаратом; - вміти аналізувати соціально-психологічні дослідження з точки зору різних парадигм; - розуміти специфіку наукового дослідження в соціальній психології; - знати методи соціальної психології; розуміти логіку, вміти розробляти план та</p>	<p style="text-align: center;">Тема 2. МЕТОДОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНО- ПСИХОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ</p> <p>Лекція 2. Специфіка наукового дослідження в соціальній психології</p> <p style="text-align: center;">План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методологічні основи соціально-психологічного дослідження. 2. Соціально-психологічне дослідження в межах гуманітарної та природно-наукової парадигм. <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 2, 3. Додатковий: 8,10,12, 14. Інтернет-ресурси: 17, 19,23.</p>	

<p>програму соціологічного дослідження</p>	<p>Самостійна робота студентів: <i>Дослідницькі завдання:</i> <i>Варіант 1.</i> Ознайомлення з особливостями проведення лабораторних та «польових» соціально - психологічних досліджень. <i>Варіант 2.</i> Ознайомтесь з особливостями прихованих методів виміру поведінки працівників організації <i>Підготувати дайджести:</i> Основні методи соціально - психологічного дослідження. Особливості постановки запитань у соціально - психологічних дослідженнях. Етичні проблеми, які пов'язані з польовим експериментом. Наведіть приклади. (Обсяг - 3 сторінки). <i>Аналіз монографії:</i> Милграм С. Експериментальна соціальна психологія.- СПб : Пітер, 2000.- 400 с.</p>	<p>4</p>
	<p>Семінарське заняття № 2. Методологічні проблеми та методи соціально - психологічного дослідження. <i>Питання семінарського заняття:</i> 1. Назвіть основні методи соціально - психологічного дослідження? 2. Які особливості проведення опитування? 3. Що таке кореляційне дослідження? Кореляційне дослідження: виявлення природних зв'язків. 4. Якою є етика проведення експерименту? 5. Специфіка і види прикладних соціально - психологічних досліджень. Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 2, 3. Додатковий: 8,10,12, 14. Інтернет-ресурси: 17, 19, 23.</p>	<p>2</p>

<p>знати механізми та загальну характеристику взаємодії; - вміти діагностувати та корегувати проблеми у взаємодії</p>	<p>Тема 3. ПСИХОЛОГІЯ ВЗАЄМОДІЇ Лекція 3. Сутність взаємин План лекції 1. Загальна характеристика взаємодії. 2. Сутність взаємодії. 3. Типи взаємодії та її особливості. Список рекомендованих джерел:: Основний: 1, 3. Додатковий: 13, 15,16. Інтернет-ресурси: 17-24. Завдання для самостійної роботи здобувача <i>1. Охарактеризуйте взаємодію з точки зору «символічного інтераціоналізму» (Д.Мід), транзактному аналізу Е.Берна.</i> <i>2. Опишіть свої почуття і переживання на усіх етапах вашого ознайомлення і взаємодії з якоюсь новою людиною.</i> <i>3. Спробуйте зафіксувати, чим відрізняються ваші власні варіанти взаємодії від подібних у інших людей.</i></p>	<p>2</p> <p>4</p>
<p>- знати основні поняття, види , класифікацію взаємовідносин; - розуміти механізми та ефекти соціальної перцепції; - усвідомлювати сутність рефлексії, емпатії, ідентифікації; - вміти діагностувати, аналізувати та корегувати помилки атрибуції; - уміти застосовувати знання у спілкуванні</p>	<p>Тема 4. ПСИХОЛОГІЯ ВЗАЄМИН Лекція 4. Сутність взаємовідносин План лекції 1. Сутність взаємовідносин. 2. Види взаємовідносин у спілкуванні та їх класифікація. Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 3, 6. Додатковий: 13, 15. Інтернет-ресурси: 17-24. Завдання для самостійної роботи здобувача <i>1. Охарактеризуйте співвідношення психологічних і економічних стосунків людей.</i> <i>2. Вивчіть роль і специфіку прояву усіх видів взаємовідносин людей в їх повсякденному житті і діяльності.</i> <i>3. Дослідіть, яким взаємовідносинам ви зазвичай віддаєте перевагу в повсякденному житті і діяльності.</i></p>	<p>4</p>

<p>знати психологію міжособистого сприйняття і взаєморозуміння.</p> <ul style="list-style-type: none"> - типи соціальних об'єднань, налагоджувати ефективний процес спілкування і взаємодії людей. - сутність основних психологічних концепцій спілкування. - механізми встановлення контактів. - етапи онтогенетичного розвитку спілкування. та - усвідомлювати сутність рефлексії, емпатії, ідентифікації. - психологічні особливості спілкування. - структуру, етапи, функції та механізми спілкування. - відчувати та аналізувати взаємовідносини.- діагностувати, аналізувати та корегувати помилки 	<p>4. <i>Опишіть ієрархію взаємовідносин у вашій сім'ї.</i></p> <p style="text-align: center;">Тема 5. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ СПІЛКУВАННЯ</p> <p>Лекція 5. Поняття і сутність спілкування</p> <p style="text-align: center;">План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема спілкування в соціальній психології. 2. Структура, етапи, функції та механізми спілкування. Види та типи спілкування. Бар'єри спілкування та комунікації. <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 3, 4, 6. Додатковий: 8, 13, 15. Інтернет-ресурси: 17-24.</p> <p>Завдання для самостійної роботи здобувача</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте співвідношення категорій «спілкування» та «діяльність» в різних психологічних концепціях (О. Леонтьєв, Г. Андреева, Л. Петровська, Б. Ломов тощо) (письмово). 2. Визначте ключові позиції концепцій спілкування В. Мясищева, В. Століна, М. Бахтіна, Е. Берна, З. Фрейда. 3. Визначте роль і значення бар'єрів спілкування в повсякденному житті і діяльності людей. 4. Напишіть есе на тему: «Мої стосунки з людьми з точки зору соціальної психології (онтогенетичний розвиток)». 5. Охарактеризуйте «вікно Джогарі» (письмово). 6. Напишіть есе на тему: «Взаємодія мовних та тілесно-звукових засобів у моєму спілкуванні», «Бар'єри у моєму спілкуванні». 7. Підготуйте проект «Невербальна комунікація у діяльності психолога». 	<p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">4</p>
--	---	---

<ul style="list-style-type: none"> - Знати психологію міжособистісного сприйняття і взаєморозуміння; - механізми міжособистісного сприйняття. - психологічні особливості міжособистісного взаєморозуміння. відчувати та аналізувати взаємовідносини. - діагностувати, аналізувати та корегувати помилки перцепції. - діагностувати проблемні моменти в сприйнятті клієнта в практичній діяльності. - проявляти вмотивованість на розвиток соціально-перцептивних здібностей. 	<p style="text-align: center;">Тема 6. ПСИХОЛОГІЯ МІЖОСОБИСТІСНОГО СПРИЙНЯТТЯ І ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ Лекція 6. Сутність і основні характеристики міжособистісного сприйняття План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття міжособистісного сприйняття. 2. Механізми міжособистісного сприйняття. Психологічні особливості міжособистісного взаєморозуміння. <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 3,4,6. Додатковий: 8, 9, 10, 12. Інтернет-ресурси: 17-24.</p> <p>Завдання для самостійної роботи здобувача</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. З'ясуйте відмінності в методологічних підходах до розуміння соціальної перцепції у вітчизняній і західній соціальній психології. 2. Вивчіть особливості своєї соціальної перцепції. 3. Опишіть умови досягнення взаєморозуміння між вами та іншими людьми. <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 3,4,6. Додатковий: 8, 9, 10, 12. Інтернет-ресурси: 17-24.</p>	2
<ul style="list-style-type: none"> - Знати соціально-психологічні підходи до вивчення особистості; - розуміти сутність та можливі складнощі соціалізації; - розуміти сутність соціальних установок та очікувань; - виявляти готовність до розвитку соціально-психологічної компетентності 	<p style="text-align: center;">Тема 7. ПРОБЛЕМА ОСОБИСТОСТІ В СОЦІАЛЬНІЙ ПСИХОЛОГІЇ Лекція 7 Особистість як предмет дослідження в соціальній психології План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття особистості і її соціально-психологічні особливості. 2. Соціально-психологічні класифікації особистості. 3. Соціалізація особистості. 4. Особистість у групі. 	2

<ul style="list-style-type: none"> - володіти вміннями реалізації базових процедур аналізу проблем людини, соціалізації індивіда. - проявляти готовність до розвитку соціально - психологічної компетентності. 	<p>5. Соціально-психологічна компетентність.</p> <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 2, 3, 4. Додатковий: 14, 15. Інтернет-ресурси: 17-24.</p> <p>Завдання для самостійної роботи здобувача</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дати визначення поняттям: соціальна установка, соціалізація, диспозиція, 2. Підготувати повідомлення «Становлення проблеми аттитюда в соціальній психології». 3. <i>Написати есе на тему: «Стадії та шляхи моєї соціалізації».</i> <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 2, 3, 4. Додатковий: 8,9. Інтернет-ресурси: 17-24.</p>	4
<ul style="list-style-type: none"> - Знати напрями та проблеми досліджень малої групи; - розуміти психологічні впливи в малих групах; - усвідомлювати значущість між групових відносин; - вміти діагностувати відносини у групі, розуміти поняття групи, групових процесів та характеристик; - знати класифікацію груп; - проводити соціометричні дослідження; - розуміти сутність соціально-психологічного тренінгу; - вміти діагностувати стан групи 	<p style="text-align: center;">Тема 8. ПСИХОЛОГІЯ МАЛОЇ ГРУПИ</p> <p style="text-align: center;">Лекція. Поняття малої групи і її психології.</p> <p style="text-align: center;">План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальні проблеми малої групи в соціальній психології. 2. Історія досліджень малої соціальної групи. 3. Класифікація малих соціальних груп. <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 3, 4, 6. Додатковий: 8, 9, 11, 13, 15. Інтернет-ресурси: 17-24.</p> <p>Завдання для самостійної роботи здобувача</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Проведіть соціометричне дослідження студентської групи, проаналізуйте його результати (Звіт).</i> 2. <i>Підготуйте повідомлення «Феномен групового тиску», «Феномен соціальної підтримки».</i> 3. <i>Підготуйте проект: «Концепція групової динаміки К.Левіна».</i> 	2

	<p>4. Підготуйте проект «Історія розвитку соціальної психології у співвідношенні з еволюцією поняття група».</p> <p>5. Опрацюйте розділи «Вплив групи» та «соціальна психологія та правосуддя» Д. Майєрса.</p> <p>6. Напишіть аналітичне есе «Характеристика моєї студентської групи» (за її структурою, процесами, нормами, цінностями, санкціями, експектаціями).</p> <p>*Ознайомлення з методиками для дослідження стилю лідерства (керівництва) у групі.</p>	
<p>Знати основні категорії, поняття й напрями розвитку етнопсихології. Методологію, методи завдання, принципи та історію становлення етнічної психології. Вміти застосовувати методологію проведення етнопсихологічних досліджень.</p>	<p>Тема 8. Етнопсихологія як об'єкт соціально-психологічного вивчення Лекція. Основні поняття, категорії та предмет етнопсихології як галузі психології</p> <p>1. Етнопсихологія як галузь психологічної науки.</p> <p>2. Зв'язок етнопсихології з іншими науками.</p> <p>3. Предмет і об'єкт дослідження етнопсихології.</p> <p>4. Психологічна сутність основних понять етнопсихології.</p> <p>Завдання для самостійної роботи здобувача</p> <p>1. Визначити роль та значення етнопсихології для підприємницької діяльності (письмовий звіт).</p> <p>2. Підготувати аргументи для доведення тези: етнічна психологія - це цілком самостійна галузь наукових знань (підготовані аргументи).</p> <p>3. Класифікувати по конкретних ознаках основні відмінності предметів дослідження етнічної психології та інших наук психологічної галузі (письмовий звіт).</p>	<p>2</p> <p>4</p>

	<p>4. В конспектах визначити основні принципи національної психології сформульовані у працях (на вибір одного автора) О. Потебні, М. Костомарова, М. Миклухо-Макля, Д. Овсянико-Куликовського, Г. Шпета, М. Грушевського, Д. Чижевського, Ф. Вовка (сформульовані принципи).</p> <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 3, 4, 6. Додатковий: 8, 9, 11, 13, 15. Інтернет-ресурси: 17-24.</p>	
<p>Розуміти зміст понять: «національний характер», «етностереотипи», «гетеро стереотипи», «авто стереотипи», «нація», «етнос». Знати історію розвитку етнопсихології, сучасний стан розвитку науки.</p> <p>Вміти методично-грамотно будувати стратегії етнопсихологічного дослідження загалом, і в сфері бізнесу зокрема.</p>	<p>Тема 9.Методологія і методи сучасної етнопсихологічної науки Лекція. Методологічна основа дисципліни «Етнопсихологія» План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні напрями розвитку сучасної етнопсихології. 2. Методологічні принципи етнопсихології. 3. Основні методи етнопсихології. 4. Наукові завдання Етнопсихології. <p>Завдання для самостійної роботи здобувача</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розробити методологічні підходи до осмислення сутності, з одного боку, мотивів і потреб, а з іншого боку - особливостей вольової поведінки представників конкретної етнічної спільноти (письмовий звіт). 2. Сформулювати, наскільки ефективною може бути етнопсихологія в дослідженні міжнаціональних розходжень і відносин (доповідь). 3. Скласти короткий конспект питань: <ol style="list-style-type: none"> 1. Психологічні причини росту етнічної ідентичності в сучасному світі. 2. Роль етнопсихологічних знань у розбудові національної держави (короткий конспект). 	<p>2</p>

	<p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 3, 4, 6. Додатковий: 8, 9, 11, 13, 15. Інтернет-ресурси: 17-24.</p> <p style="text-align: center;">Практичне заняття Застосування методології етнопсихології на практиці</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Працюючи в підгрупах обрати одне з завдань етнопсихології, розробити схему дослідження, його методологію, процедуру та спосіб обрахунку результатів. 2. Представити результати роботи на загал. 3. Колективно оцінити пророблену роботу, визначити переваги та недоліки і розробити рекомендації по застосуванню методології етнопсихологічних досліджень. 	2
<ul style="list-style-type: none"> - Знати психологію соціальних класів; - Сутність класу, поняття та функціонування: - вміти описувати та давати психологічну характеристику класів - структуру соціально-класових відмінностей. - специфіку психології соціального класу. - описувати та давати психологічну характеристику класів. 	<p style="text-align: center;">Тема 10. ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНИХ КЛАСІВ Лекція. Поняття і своєрідність функціонування психології класів. План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність класу і його психології. 2. Психологічні характеристики представників різних соціальних класів. <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 5.6. Додатковий: 8, 9, 11, 13. Інтернет-ресурси: 17-24.</p> <p style="text-align: center;">Завдання для самостійної роботи здобувача</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Представники яких соціальних класів є членами вашого колективу? 2. <i>Опишіть ті психологічні характеристики, які їм властиві.</i> 3. <i>Складіть психологічний портрет «нового українця».</i> <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 5.6. Додатковий: 8, 9, 11, 13,15. Інтернет-ресурси: 17-24.</p>	2

<p>Знати закономірності розвитку й механізми реалізації індивідуальних особливостей особистості в різних ситуаціях національно-етнічного життя; основні теорії, напрями та методи дослідження етносу, концепції та підходи до дослідження етнопсихологічних феноменів, що мають місце в сфері бізнесу.</p> <p>Вміти аналізувати психологічні фактори, що визначають особливості поведінки в різних ситуаціях суспільного життя, в тому числі і ті, що включають міжетнічну взаємодію та ділові стосунки. Самостійно визначати основні ознаки етносу. Виділяти чинники творення конкретної нації.</p> <p>Знати основні гіпотези та підходи до вивчення статичних компонентів національної психології. Сформулювати чітко уявлення про національну психологію. Вміти аналізувати індивідуально-психологічні властивості особистості за допомогою психологічного аналізу значимих традиційних предметів побуту.</p>	<p>Тема 11. Психологічні проблеми етносу та нації</p> <p>Лекція. Етнонаціональні проблеми</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психологічна характеристика етносу. 2. Умови походження та модифікації етносу. 3. Етнічна маргінальність. 4. Поняття про національну ідентифікацію. Сучасні процеси національного та державного будівництва. <p>Завдання для самостійної роботи здобувача</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Самостійно визначити основні ознаки нації (письмовий звіт). 2. Проаналізувати і виділити основні чинники творення української нації (на вибір російської, білоруської та інших) (перелік чинників творення нації). <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 5.6. Додатковий: 8, 9, 11, 13,15. Інтернет-ресурси: 17-24.</p> <p>Семінарське заняття</p> <p>Психологічні детермінанти розвитку Української нації</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психологічна природа походження етносу. Суспільно-історичні чинники націотворення. 2. Етногенез українців. Історія та теорія розвитку української нації. 3. Проблема геноциду. Голодомор 32-33 рр. і його психологічні наслідки для українського народу. 4. Психологічні наслідки національної політики щодо етносів в Україні. 	<p>4</p> <p>2</p>
--	---	-------------------

<p>Знати основні гіпотези та підходи до вивчення статичних компонентів національної психології. Сформувати чітке уявлення про національну психологію. Вміти аналізувати індивідуально-психологічні властивості особистості за допомогою психологічного аналізу значимих традиційних предметів побуту.</p>	<p>Тема 12. Психічний склад етносу та проблема націотворення Лекція. Статичні компоненти національної психології План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. К. Юнг про архетипи колективного несвідомого як основи психічного складу етносу. 2. Зміст психології нації. 3.1. Національний характер. 3.2. Д. Чижевський про риси українського національного характеру. 3.3. Національний темперамент. 3.4. Національний склад розуму. 3.5. Національні особливості мислення. 3.6. Національні почуття і настрої. 3.7. Національні традиції та звички. 3. Специфіка системостворюючих (статичних) елементів психології нації. <p>Завдання для самостійної роботи здобувача</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. У підгрупах зробити доповідь по одній з запропонованих проблем: <ol style="list-style-type: none"> 1.1. В чому полягає відмінність між статичним та динамічним аспектами психології нації. 1.2. Намалювати схему, що відбиває структуру суспільної свідомості й відзначте на ній місце національної психології. 1.3. Пояснити, завдяки чому така велика роль національної психології в житті й діяльності людей. 1.4. З'ясувати, чому раніше існувало стільки плутанини в поясненні структури психології нації. 1.5. Визначити у чому проявляється сутність психології нації (доповідь). 2. З'ясувати про які риси характеру, уподобання, світогляд свідчать предмети творчої діяльності наших пращурів дохристиянського періоду (музичні інструменти з Мезенського городища, житло 	<p>4</p>
---	--	----------

	<p>трипільців, черняхівська та зарубинецька кераміка, скіфська пектораль, тощо) (есе).</p> <p style="text-align: center;">Література</p> <p>Основна: 2, 3, 4, 5, 6 Додаткова: 9, 10 .11.12. Інтернет-ресурси:17,18,19.</p> <p style="text-align: center;">Семінарське заняття Формування національної психології в етногенезі українців</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Колективне несвідоме (архетип) як передумова формування національної свідомості. 2. Основні періоди формування української нації та їх вплив на становлення нашої психології. 3. Письмові документи Київської держави як джерела вивчення психологічних рис їх авторів, персонажів і суспільних явищ. 4. Дохристиянські традиції та вірування в сучасному світогляді українців. 	2
<p>Знати психологічні механізми засвоєння соціотипової поведінки та її впливу на діяльність.</p> <p>Розуміти значення національних настанов, вміти аналізувати їх вплив на розвиток світогляду особистості.</p> <p>Вміти вирізняти стереотипи національної свідомості.</p> <p>Об'єктивно оцінювати і сприймати поведінку представників різних національностей.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 13. Вплив етнопсихологічних феноменів на життя особистості Лекція . Механізми функціонування й прояву етнопсихологічних феноменів</p> <p style="text-align: center;">План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міжетнічна взаємодія: роль та значення. 2. Етнічні норми та їхній вплив на бізнес-партнерів які походять з різних етнічних груп. 3. Своєрідність прояву національних настанов та стереотипів. 4. Вплив етноцентризму на міжнаціональну взаємодію. <p style="text-align: center;">Завдання для самостійної роботи здобувача</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготуйтеся до обговорення дискурсивних питань (одне питання за вибором групи): 	2

	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. Механізми впливу національно-психологічних особливостей на діяльність людей. 1.2. Які національні забобони заважають діловій взаємодії представників різних народів. 1.3. Чому неправильне використання й облік національних настанов і стереотипів може приводити до появи труднощів у міжнаціональному спілкуванні й взаємодії бізнес-партерів. 2. Оберіть та виконайте одне з практичних завдань: <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Складіть реєстр звичок, етикетних норм, звичаїв суто українського вжитку. Проаналізувати потреби їхнього виникнення, зараження та дотримання. 2.2. Спробуйте скласти перелік узвичаєних стереотипів поведінки, що спрощують міжособистісні та міжгрупові контакти. 2.3. Проаналізуйте особливості дії звичаю при формуванні світогляду людини. 2.4. Дайте характеристику сучасному стану вирішення проблеми збереження та відновлення української культури (письмовий звіт). 3. Самостійно опрацюйте питання та складіть короткий конспект: <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Роль практичного психолога у розв'язанні проблеми зниження етноцентризму та стереотипізації оцінок. 3.2. Національні забобони. 3.3. Різновиди національних стереотипів сприйняття. 3.4. Психологічні механізми засвоєння соціотипової поведінки: соціалізація, наслідування, ідентифікація (короткий конспект). 	
--	---	--

	<p align="center">Список рекомендованих джерел: Основна: 1, 2, 4 Додаткова: 9, 11,12,13. Інтернет-ресурси: 18, 20, 22.</p>	
<p>Знати поняття та зміст духовного потенціалу; - принципи та методичні підходи до психологічної діагностики духовного потенціалу особистості на різних вікових етапах. - Вміти аналізувати індивідуально-особистісних і соціально-психологічних факторів духовного потенціалу дитини. Вивчення та застосування емоційної складової духовного потенціалу особистості.</p>	<p align="center">Тема 14. ДУХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОСОБИСТОСТІ Лекція. Поняття та зміст духовного потенціалу План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Філософсько-психологічний зміст поняття «духовний потенціал особистості». 2. Духовно-особистісний підхід як основа дослідження духовного потенціалу людини. 3. Процес розвитку духовного потенціалу особистості. 4. Психологічна модель особистості з високим духовним потенціалом. <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 3, 4, 6. Додатковий: 21, 24. Інтернет-ресурси: 17-24.</p> <p align="center">Практичне заняття 14. Діагностика духовного потенціалу та актуалізованості психологічних механізмів духовного розвитку особистості</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Дослідження духовно-спрямованої поведінки особистості (Анкета для комплексної оцінки гармонічного розвитку дітей і молоді:</i> <ol style="list-style-type: none"> А) <i>Опитувальник для дослідження процесу духовної самореалізації молоді,</i> Висновок Б) <i>Методика визначення духовного потенціалу та дослідження психологічних механізмів духовного розвитку «Духовний потенціал особистості — 2»)</i> Висновок 	<p align="center">2</p> <p align="center">2</p>

	<p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 3, 4, 6. Додатковий: 12, 15. Інтернет-ресурси: 17-24.</p> <p>Завдання для самостійної роботи здобувача</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Принципи та методичні підходи до психологічної діагностики духовного потенціалу особистості на різних вікових етапах. 2. Аналіз індивідуально-особистісних і соціально-психологічних факторів духовного потенціалу дитини. 3. Вивчення емоційної складової духовного потенціалу особистості. <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 3, 4, 6. Додатковий: 12, 13. Інтернет-ресурси: 17-24.</p>	2
<p>Знати типології й особливостей етнічної поведінки, включаючи нормативну й девіантну поведінку, їхні причини, фактори, особливості індивідуальної і групової поведінки в процесі прийняття рішень, спілкування в етнічному середовищі як окремих особистостей, так і груп; Розуміти значення та роль психолога у процесі владнання етнічних конфліктів</p> <p>Вміти будувати стратегію врегулювання міжетнічного конфлікту.</p>	<p>Тема16. Міжетнічні конфлікти Лекція. Інтегральні етнопсихологічні ознаки нації та міжетнічний конфлікт План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ментальність, національна ідея та національна свідомість як ознаки нації. 2. Етнічні конфлікти. Види етнічних конфліктів. 3. Стратегії поведінки в етнічному конфлікті та шляхи його подолання. <p>Завдання для самостійної роботи здобувача</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підберіть конкретні приклади етнічних конфліктів (перелік з зазначенням короткої інформації про конфлікти). 	4

2. Складіть програму-схему безконфліктного спілкування й взаємодії представників двох національностей, найбільш знайомих вам (програма).

Список рекомендованих джерел:

Основна: 1, 2, 4, 6

Додаткова: 11, 12, 14.

Інтернет-ресурси: 17, 18, 19, 21, 22

Практичне заняття

Розв'язання міжетнічних конфліктів

1. Визначення основних видів міжетнічних конфліктів.
2. В підгрупах студенти виконують вправи спрямовані на розв'язання ситуативних завдань запропонованих викладачем.
3. Представлення на загал та обговорення отриманих результатів.
4. Груповий висновок, що витікає з результатів виконання ситуативних завдань.

Завдання для самостійної роботи здобувача

1. У підгрупах підготуйте відповідь на одне з запропонованих запитань:
  - 2.1. Охарактеризуйте особливості психічного складу українців.
  - 2.2. Визначте, що вам відомо про національний характер українців.
  - 2.3. Проаналізуйте які релігії мали найзначніший вплив на формування психічного складу українців.
  - 2.4. Визначте риси української сім'ї.
  - 2.5. Сформулюйте, в чому полягає сутність української національної ідеї.
  - 2.6. Зробіть порівняльну характеристику національних рис японців та китайців.

	<p>2.7. Спробуйте проаналізувати та виокремити спільне та особливе в національній психології англійців та американців.</p> <p>2.8. Виявіть та опишіть фактори та чинники формування спільних рис французів та іспанців (короткий конспект відповіді на одне з питань).</p> <p>2. Оберіть кілька народів заходу та сходу та складіть порівняльну схему-таблицю їхніх національних рис (схема-таблиця).</p> <p>Список рекомендованих джерел: Основна: 1, 2, 5, 6 Додаткова: 8, 15. Інтернет-ресурси: 17, 18, 19</p>	
Всього годин		903

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основний

1. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: Підручник: У 2-х кн. Кн.1: Соціальна психологія особистості і спілкування. – К.: Либідь, 2015. – 574 с.
2. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: Підручник: У 2-х кн. Кн.2: Соціальна психологія груп. Прикладна соціальна психологія. – К.: Либідь, 2015. – 560 с.
3. Андреева Я. Соціальна психологія: Навч.-метод. комплекс для студ., які навчаються на спец. "Практична психологія" / Ніжинський держ. педагогічний ун-т ім. Миколи Гоголя. — Ніжин : Видавництво НДПУ ім. М.Гоголя, 2016. Доповнене та перевидане.
4. Гапон Н. Соціальна психологія. Навчальний посібник.- Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2015. - 366 с.
5. Савицька, О. В. Етнопсихологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. В. Савицька, Л. М. Снівак. — Київ : Каравела, 2015 .
6. Львовочкіна А. М. Етнопсихологія: Навч. посіб. / Львовочкіна А. М. — К.: МАУП, 2016. — 144 с.
7. Founding Theory of American Sociology, 1881-1915. *International Library of Welfare and Philosophy* .*International library of sociology*. Roscoe C. Hinkle. Routledge & Kegan Paul, 1980. 071000401X, 9780710004017.

Додатковий

8. М. Слюсаревський, Н. Хазратова. Соціальна психологія. Видавництво Львівська політехніка. 2019., 252с.
9. Іпатов Е. Соціальна психологія: Навч. посібник для підгот. бакалаврів усіх форм навч. / Інститут змісту і методів навчання; Національний технічний ун-т України "Київський політехнічний ін-т" — К., 2012. — 120с.
10. Андріяш, В. І. *Механізми державного регулювання етнополітичних процесів в Україні* / В. І. Андріяш // *Інвестиції: практика та досвід.* — Київ, 2014. — № 1. — С. 136-139.
11. Данилюк, І. В. *Етнічна психологія як галузь наукового знання: історико-теоретичний вимір : монографія* / І. В. Данилюк. — Київ : САММІТ-КНИГА, 2010. — 432с. — *Бібліогр.*: 376-431с.
12. Савчин М. В.. *Духовний потенціал людини. Монографія.* Івано -Франківськ: Вид -во "Плай" Прикарпатського ун ..., 2012.
13. Помиткін Е.О. Психологічна діагностика духовного потенціалу особистості : посібник / Е.О. Помиткін. — Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. — 144 с.
14. М. Пірен. *Етнопсихологія* // *Політична енциклопедія.* Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.: Парламентське видавництво, 2011. — с.247 ISBN 978-966-611-818-2
15. *Українська етнопсихологія: історія, розвиток, персоналії: монографія* / Н. М. Семенів; Львів. держ. ун-т внутр. справ. — Львів: Ліга-Прес, 2013. — 199 с. — *Бібліогр.*: с. 179—198.
16. Culture and consciousness: perspectives in the social sciences, Том 1. *Science Series Culture and Consciousness: Perspectives in the Social Sciences*, Gloria B. Levitas. G. Braziller, 1967. Калифорнийський університет.

Інтернет-ресурси

17. Сайт Національної бібліотеки України ім. В. І.Вернадського - <http://www.nbuv.gov.ua> .
18. Сайт факультет соціології і психології КНДУ ім. Тараса Шевченка - <http://www.soclife.univ.kiev.ua>
19. Сайт інституту психології АПН України - <http://naps.gov.ua/ua/structure/institutions/psychology/>
20. Сайт:Он-лайн-бібліотека - <http://book-online.com.ua>
21. Електронні бібліотеки України - <http://library.kr.ua/libworld/elib.html>
22. Сайт Кембриджського університету <https://www.cambridge.org/core/books/disappearance-of-the-social-in-american-social-psychology/739A3F4AED50243ADBE99D5641EA492E#fndtn-references>
23. Електронна бібліотека Державного університету телекомунікацій , www.dut.edu.ua/uploads/l_1473_26865900.pdf
24. Сайт: http://stud.com.ua/25078/psihologiya/sotsialna_psihologiya

* курсивом виділено джерела, що містяться в бібліотеці КНТЕУ

